

Geen alibi

Ik heb haast. Nu voor mezelf duidelijk is dat ik besloten heb een boek te schrijven (wanneer was dat, in mijn slaap, zoals veel beslissingen 's morgens genomen blijken te zijn) dringen de flarden zich aan me op en houden me wakker.

Ik wil ze pakken voordat ze vervliegen of zich vastzetten als anekdotes, staties als vakantiedia's die na drie keer kijken geen emoties meer wekken.

Taal, mijn probleem is taal, het is niet mijn taal. Ik zou in kleuren moeten kunnen schrijven of in woordloze geluiden. De flarden die ik vind tussen boodschappenlijstjes en aantekeningen staan ver van me af, of zijn zo dichtbij dat ik me geneer. Emoties die te sentimenteel lijken of te dramatisch als ze in letters op papier staan. Liefde. Pijn. Woorden die vlak worden, of zakelijk, of hard. Kut. Vagina. Orgasme. Niet mijn taal, maar ik heb nog geen andere.

Mijn ervaringen wil ik vangen. Die van vroeger, die van nu. Naarmate de ervaringen dichterbij komen in de tijd zijn ze moeilijker te beschrijven. Betekenissen zijn veranderd. Relaties zijn niet meer de relaties van vroeger. Ik weet niet meer wat seksualiteit is. Ik heb geen termen meer voor de mensen om me heen. Zinloos geworden benamingen: mijn man, mijn vriendin. Onderscheidingen die niet meer kloppen. Werk. Ik werk altijd. Ik werk nooit niet. Een ander woord voor leven.

Ik wil geen compromissen sluiten. Ik wil me niet schamen. Het is moeilijk. Na het compromis van wat ik schreef in politieke taal, economische taal, om verstaanbaar te zijn voor bondgenoten, bleek dat te veel was weggevallen dat niet paste in de schema's. Ik schrijf om mijn evenwicht te herstellen. Tegenwicht voor de marxistische taal waarin ik veel kon vatten maar niet alles. Het zou een eenheid moeten zijn, het moet een eenheid worden, maar dat is het nog niet. Het persoonlijke is politiek, maar voorlopig loopt door mijn schrijven dezelfde breuk als waar ik in de realiteit op stukloop.

Een te gemakkelijk succes, onze pijn vertaald in termen van productie en reproductie. Mensen die naar me toe komen om me te vertellen dat ze het nu begrijpen. Terwijl ik al jaren hetzelfde zeg. 'Je niveau is zoveel hoger dan een paar jaar terug toen je nog van die opgewonden stukjes schreef,' zegt iemand.

Mijn pijn is uit het schema gevallen. Zonder pijn begrijpen ze het beter. Een te gemakkelijk begrip. Ik krijg de behoefte het weer af te breken. Zo simpel liggen de zaken niet. Nazonnend in de warmte van complimenten, mijn ego een maat groter, word ik weer wantrouwig. Als vriendschap zo eenvoudig is dan heb ik te weinig gezegd.

Opnieuw de verleiding om het daarbij te laten. Erbij te horen. De kameraden van vroeger die liegen dat ze altijd al hebben gezien hoe belangrijk we zouden worden. Die solidariteit veinzen die ze nooit hebben gevoeld. Hoe prettig is het om ze te geloven. Geen pijn. Geen kloof. Geen haat.

In mijn rug steekt het. Ik hoor fluisteren: verraad. Sara is dood. De vrouwen in de tram naast me zwijgen. Ze sjouwen met boodschappen en met kinderen. Spataderen.

In de lift in de Bijlmer werd Francien verkracht. En een week later haar vriendin.

In de verte als door een omgekeerde verrekijker zie ik een vrouw met lege ogen, een hoofd vol onwerkelijke dromen. Ze is nog geen twintig. Moeder, huisvrouw, echtgenote. Ik, maar niet meer wat ik ben. Ik ben haar bijna vergeten, tot ik haar tegenkom in de zelfbedieningszaak, schuw, ze laat haar geld vallen, wordt rood terwijl ze zich bukt om het op te rapen. Het spiegelbeeld van mij, of wat ik was, vermenigvuldigd met zoveel duizend geruisloos gek geworden vrouwen, niemand die het merkt. Huilend bij een sentimentele liefdesroman. Niet begrijpend waar de pijn vandaan komt.

Ik ben het nog steeds, gekwetst, rancuneus, wantrouwig, naast de sterke creatieve onafhankelijke vrouw die ik ook ben. Woede dicht onder de oppervlakte. Woede die zich om laat zetten in politiek, in taal die ook niet-vrouwen kunnen lezen. Maar die daarmee nog niet weg is.

Ik zoek geen alibi.

Begrijp me niet te snel.

Een streep onder een barst

Anna die ik Anna noem omdat ik zelf zo had willen heten, ik rouw om Anna. Bijna zoals ik, ik hield van haar omdat ze op me leek, voel me veiliger bij mijn eigen soort. Anna die ik nu kwijt ben, het wordt nooit meer hetzelfde, de onschuld van zusjes spelend met hun poppen en hun speelgoed serviesje. Warmte van kameraden die aan hetzelfde werken. Moederbuik om tegenaan te kruipen. De bergen verwijten tussen ons zijn niet meer weg te krijgen, haar angst voor mij verlamt me. Ik kan niets meer met haar doen. Haar man en kinderen tussen ons in, de flat, huur, kinderbijslag, schoonouders die wantrouwig naar mij kijken, obstakels waar ik niet tegen op kan. We worden niet goedgekeurd. Anna wordt weer gewoon de vrouw van haar man, onbereikbaar voor mij.

Wat heb ik ook te bieden, denk ik masochistisch. Een overvloed aan emoties, al mijn neuroses en trauma's die ik met haar wil delen, maar geen flat goedkeuring van de burenschoonouders en een erkende status. Ik kan geen veiligheid bieden alleen maar een gevecht om de ruimte die we nodig hebben en die niemand ons cadeau zal geven. Zij kan het niet, wordt gek van twee levens die niet zijn op te tellen, en uiteraard ben ik degene die af moet vallen geen twaalf jaar huwelijk om me op te beroepen alleen maar dat ik stuk ga doodga maar wie gaat dat niet tegenwoordig.

Ik rouw om Anna, draai platen die we samen hebben gehoord en jank. En lees; Jill Johnston die huilend naar Spanje reed om haar geliefde terug te vinden. Hopeloos, een huwelijk met een man daar kon ze niet tegenop. En Kate Millett die een boek lang rouwt om Celia. Ze leven nog Kate en Jill. Je kan er overheen komen. Alles slijt met de tijd maar time wounds all heals zegt Jill, en met het vermogen om lief te hebben stijgt de pijn.

En dan de herinneringen als een voortdurende pornofilm in mijn hoofd: grote zachte borsten en een zachte konijnenbuik en haar rug sterker en breder dan de mijne. Haar lichaam bijna hetzelfde als het mijne alleen sterker. Geuren, van haar haar, haar oksels die weer anders ruiken dan de geuren op de snuffeltocht naar beneden. Haar nek, en de geur van pasgeboren katjes. Lachen als ze een krulhaartje niet tussen haar tanden vandaan kan krijgen; hou op, als ik moet lachen kan ik niet klaarkomen. Dan slapen diep onderdoor, haar borsten die eerst leken te botsen tegen de mijne, alle vier even zacht, we hebben kinderen gehad maar alles past. Slapen armen om elkaar haar hoofd op mijn schouder of mijn hoofd op haar schouder tot we ons slapend omdraaien mijn buik tegen haar rug of mijn rug tegen haar buik.

Een feest als ze klaarkomt, ik heb dat nog nooit van zo dichtbij meegemaakt. Ik voel alles mee omdat ik weet hoe het voelt, een zacht zwellen alles is zacht en dan een sneller ritme. Als ze me roept en me omhoogtrekt vindt ze haar smaak terug op mijn lippen. We voelen ons compleet, nestelen ons tevreden tegen elkaar en vergeten onze whisky op te drinken. Twee halfvolle glazen de volgende ochtend, die ik laat staan als ze vertrokken is dan lijkt ze minder weg. 's Avonds slaap ik weer alleen in de kussens die nog naar haar ruiken, ik vind een krulhaartje tussen de lakens, donker, van haar.

De pornofilm die steeds terugkomt. Zachtjes vrijen op de kale grond in Londen zonder lawaai bij het klaarkomen om de anderen in de kamer niet wakker te maken. En in het weekeind met onze vrouwengroep schuiven we de bedden tegen elkaar, leggen er zonder ophef onze tweepersoonslakens overheen. (Niemand vond het vreemd geloof ik maar vrijen durfden we toch niet.) Verslaafd aan haar lijf, het slapen met haar zo anders dan wanneer ik alleen slaap, dieper, droomlozer, zonder te draaien bijna. De volgende dag zie ik haar als ze in de verte aan komt lopen, ik vind dat ze mooier is geworden maar misschien is dat omdat ik haar sterke lijf zie onder haar kleren. Samen slapen bijna even belangrijk als samen praten. We hebben er de koude stang voor over van de smalle kuise bedjes in de volkshogeschool die we tegen elkaar aan schuiven. Liever rugpijn dan het zachte van haar lichaam moeten missen.

De hele zomer ben ik bezig om haar van me af te zetten, me los te maken. Er was nog hoop toen ze wegging, we hadden elkaar bijna gevonden in ons verdriet. Ze had gezegd dat ze niet meer durfde, bang voor de emoties die steeds sterker werden, bang omdat het steeds moeilijker zou worden om het af te breken, bang dat ze me later nog meer pijn zou moeten doen dan ze nu al deed. Dat kan niet, zei ik, Anna, dat kan al niet meer, we kunnen alleen maar verder. Het praten erover was al het voortzetten van de relatie onder een andere naam. Maar ze ging toch. Ik wachtte op de brief van haar waar natuurlijk in moest staan dat ze niet zonder me kon en dat we hoe dan ook verder zouden gaan, maar toen haar brief eindelijk kwam was het een vriendelijke vakantiebrief, afstandelijk, over de camping waar ze nu stonden en dat ze nog wel aan me dacht en van verstrooidheid bijna haar tas had laten staan in een museum en dat ze hoopte dat ik er al

een beetje overheen zou zijn. Pijn pijn, ik viel in een gat, bedacht wilde plannen om naar haar toe te gaan, zeker dat ze niet zo afstandelijk zou kunnen zijn als ze me zag, zeker dat het niet over zou zijn als ik haar maar kon aanraken, zeker dat we door zouden gaan ook al zouden we tegen elkaar zeggen dat het niet meer kon. En ik bedacht dat ik haar zou schaken en op zou sluiten, of met haar vechten of haar vermoorden. Als ze maar iets begrijpt van deze pijn, dacht ik, wat kan ik doen om het haar te laten voelen. Maar hoe praat je over pijn met iemand die niet weet wat dat is, die nog nooit iemand is kwijtgeraakt van wie ze hield, twaalf jaar huwelijk met dezelfde man, nooit verliefd geweest, nooit een kind onder de tram of een vriendin die zelfmoord heeft gepleegd. Ze wist van niets ondanks de jaren die ze meer had dan ik, wat wist ze van pijn.

Ik schreef gruwelijke brieven dat ik haar haatte wat inmiddels waar was, dat ik haar minachtte bange burgertrut die koos voor haar veilige bestaantje en kreeg een brief terug dat ze beledigd was en verdrietig. Verdrietig. Wat wist het mens van pijn. Ik schreef de definitieve brief, dat ik haar nooit meer wilde zien, dat we nooit meer vrienden zouden kunnen worden. En ging terug naar Amsterdam, waar ik bij het zien van het bed waar we samen in hadden geslapen, de plant die ik van haar had gekregen, de boeken die we samen hadden gelezen, de lamp met de paarse letters erop anna is lief anja is lief, de foto van haar aan de muur, weer in het gat viel. Ik wist dat ze in de stad was. Een beetje water tussen ons in. Het is waanzin dacht ik, zo dichtbij, verlamd alle twee, en kon niets anders doen dan naar de telefoon lopen haar nummer draaien luisteren naar eindeloos getuut neerleggen weer draaien weer getuut tot ik eindelijk na weet ik hoeveel tijd hem aan de lijn kreeg. Ik had me voorgenomen om dan de hoorn neer te leggen maar de behoefte om Anna te horen

was zo lichamelijk geworden dat het me lukte om te zeggen met Anja mag ik Anna even spreken alsof dat heel gewoon was alsof ik niet dood aan het gaan was aan mijn kant van de lijn. Ja hoor, zei hij even verbijsterd en gewoon en ik hoorde geluiden van hun huiskamer de kinderen de tv en toen ja dag, met Anna. Ik wist niet wat ik zeggen moest haalde diep adem om te proberen woorden te vinden maar de inspanning was te veel en ik zei Anna en begon te huilen.